

ความเสี่ยงข้ามพรมแดนและการกำกับดูแล
อนาคตร่วมกันของอาเซียน: กรณีพลังงานข้ามแดน*
Trans-boundary Risks and Governance with
Common Futures of ASEAN:
The Case of Cross-border Energy

สมพร เพ็งคำ

นักวิชาการอิสระ

ด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยชุมชน

Somporn Pengkam

Independent scholar, Community Health Impact Assessment

Email: pengkam2000@yahoo.com

ปัญญา พรหมณ์แก้ว (เรียบเรียง)

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Panya Parmkaew

Chulalongkorn University Social Research Institute (CUSRI)

* การประมวลข้อค้นพบจากโครงการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบข้ามชาติ โครงสร้างความปลอดภัย
กับการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืน กรณี โรงไฟฟ้าหงสา สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว”
จากงานเสวนาวิชาการ เรื่อง “ความเสี่ยงข้ามแดนและการกำกับดูแลอนาคตร่วมกันของอาเซียน:
กรณีโรงไฟฟ้าหงสา ชายแดนไทย-ลาว” เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2564 เวลา 09.30-12.30 น.
ผู้สนใจการเสวนารับชมได้ที่:

<https://www.facebook.com/chula.cusri/videos/507112650301597>

วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 44 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2564) หน้า 1-10.

เกริ่นนำ

โดย ศ.สุริชัย หวันแก้ว (ผู้กล่าวเปิดการเสวนา)

เป็นที่ชัดเจนว่าชีวิตของเรานั้นขาดพลังงานไม่ได้ การใช้พลังงานนั้นถือเป็นเรื่องพื้นฐานหนึ่งที่สำคัญ เหมือนกับการหายใจหรือการมีเลือดลมเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต การใช้พลังงานบางครั้งเราทราบกันดีว่า เราจำเป็นต้องอาศัยพลังงานหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตของเรา และเวลามีโรงไฟฟ้าเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน สิ่งที่แตกต่างกันที่ยอมรับกันคือ การต้องดูแลจัดการผลกระทบให้ดี การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและความเดือดร้อน แต่ทว่าความเดือดร้อนหลายประการที่เป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันได้ก็เกี่ยวข้องกับภาควิชาการด้วย เนื่องจากเป็นเรื่องของความรู้และการเอาใจใส่ระหว่างผู้ที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างโครงการกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งบางกรณีผู้ได้รับผลกระทบไม่ใช่ผู้ที่อยู่ใกล้หรือรับรู้ได้ แต่เป็นผู้ที่อยู่ห่างไกลการรับรู้ของผู้คนส่วนใหญ่ว่าพวกเขาเหล่านั้นได้รับผลกระทบ เพราะฉะนั้นภาควิชาการจำเป็นต้องมีความเท่าทันกับการศึกษาผลกระทบ และทำให้งานวิชาการเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะจึงสร้างประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย

หากทุกท่านยังจำกันได้ว่า เรามีคำมั่นสัญญาของทศวรรษที่เหลือ คือ 10 ปีที่เหลือของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่เราตั้งใจว่า เราจะไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ความตั้งใจจะไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง แท้ที่จริงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการยอมรับว่าโจทย์ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ถ้าเรา “ตั้งใจดี แต่ไม่มีความรู้เท่าทัน”

ทำให้เราก็กังผู้คนไว้ข้างหลังได้ โดยที่บางครั้งก็ไม่รู้ตัว บางครั้งก็รู้ไม่ทัน บางครั้งก็ไม่ได้เจตนาที่ใคร

การเสวนาครั้งนี้ เราตั้งใจเป็นรายการร่วมกันของประเทศไทยในฐานะ ฝ่ายบริโภคไฟฟ้า และ สปป.ลาว ในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้า และทั้งในฐานะบริโภคและผู้ผลิต ต่างต้องให้ความสำคัญของการสร้างความผิตชอบร่วมกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องพื้นฐาน ในการสร้างวิถีการบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการต่อกัย้า ต่อภาควิชาการที่จะต้องช่วยทำให้ความรับผิดชอบเหล่านี้เป็นจริงขึ้น

งานเสวนาครั้งนี้ จึงพยายามเปิดพื้นที่เพื่อให้หลายฝ่ายร่วมกันเป็นส่วนหนึ่ง เรียนรู้ในประเด็นข้ามพรมแดน ที่ปกติแล้วเรามักให้ความสำคัญต่อเรื่องความรู้ และการตัดสินใจภายในประเทศหรือบนหลักอำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่บางสถานการณ์ในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของโลกที่ต้อง เอาใจใส่ถึงความตั้งใจที่ไม่ซ้ำเติมใครและไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ความจำเป็น ที่จะต้องเข้าใจถึงหลักอธิปไตยของประเทศและหลักอธิปไตยของความเป็นมนุษย์ ที่จะกำกับดูแลชีวิตที่จะอยู่ร่วมกันบนโลก ทำให้ความรับผิดชอบกับหลักอธิปไตย จึงไม่ใช่เพียงแค่พรมแดนทางภูมิศาสตร์ของประเทศ เพราะเราอาจเป็นผู้สร้าง ผลกระทบและความเสี่ยงข้ามพรมแดนทั้งโดยตั้งใจและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น การเรียนรู้ประเด็นพลังงานข้ามพรมแดนนี้จึงเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการขบคิดร่วมกันในการสร้างการเรียนรู้จากกัน เพื่่อมองตนเอง ในฐานะพลเมืองร่วมกันของภูมิภาคมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างการตื่นตัว และสร้างความหวังของกันและกันของการเดินทางอย่างมั่นใจไปสู่อนาคตร่วมกันได้

ความเสี่ยงข้ามพรมแดนและการกำกับดูแลอนาคตร่วมกันของอาเซียน: กรณีพลังงานข้ามแดน โดย สมพร เฟ็งคำ

สาระสำคัญที่จะกล่าวถึงนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อค้นพบเบื้องต้นจากโครงการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบข้ามชาติ โครงสร้างความปลอดภัย กับการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืน กรณี โรงไฟฟ้าหงสา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

โดยปกติแล้วเมื่อเรากล่าวถึงความเสี่ยงจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน ผู้คนส่วนใหญ่มักนึกถึงเรื่องของมลพิษสิ่งแวดล้อมและข้อถกเถียงว่ามลพิษเหล่านั้นประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ส่งผลกระทบต่ออย่างไร ไปได้ไกลแค่ไหน ซึ่งการศึกษาในช่วงแรกคณะวิจัยฯ ก็ได้สนใจโจทย์นี้เช่นเดียวกัน โดยสนใจว่าการมีโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ตั้งอยู่พื้นที่ชายแดน สปป.ลาว จะสร้างมลพิษข้ามแดนมาฝั่งประเทศไทยหรือไม่ อย่างไรก็ตามถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจะสร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างใครกับใคร เพื่อตอบโจทย์ดังกล่าว คณะวิจัยฯ จึงเริ่มต้นด้วยการออกเดินทางเรียนรู้และทำความเข้าใจชีวิตของผู้คนที่สัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าว เป็นอันดับแรก

ความตั้งใจเดิมจะเริ่มต้นจากจังหวัดน่านไปยังอำเภอทุ่งช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ผ่านด่านห้วยโก๋น ข้ามไปยัง สปป.ลาว เมืองเงิน และสิ้นสุดที่เมืองหงสา ซึ่งเป็นที่ตั้งของเหมืองถ่านหินและโรงไฟฟ้าถ่านหิน ซึ่งกลุ่มทุนพลังงานของประเทศไทยได้รับสัมปทานใน สปป.ลาว ผลิตไฟฟ้าส่งกลับมาขายให้ประเทศไทย แต่อาจารย์นักเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้วิจัยฯ ได้ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันได้มีการสร้างถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดน่าน ผ่านเมืองหงสาไปยังเมืองหลวงพระบางที่เพิ่งเสร็จเมื่อไม่นานมานี้

และนอกจากถนนยังมีการก่อสร้างทางรถไฟที่เชื่อมต่อไปยังจีนตอนใต้อีกด้วย ดังนั้น จึงควรใช้โอกาสนี้เรียนรู้ชีวิตผู้คนบนเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย สปป.ลาว และประเทศจีนตอนใต้ ซึ่งการเดินทางในครั้งนั้น ทำให้เราขยายมุมมองที่ว่า เวลาพูดถึงความเสี่ยงจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน ไม่ได้มีเพียงเรื่อง การเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษเท่านั้น หากโรงไฟฟ้ายังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่ ที่มีผลต่อชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะ การพัฒนาระบบขนส่ง (Logistic) ทั้งตัวรูปแบบถนนและระบบรถไฟที่เชื่อมต่อกัน อันมีผลให้เส้นเขตแดนของแต่ละประเทศมีความบางลงและชีวิตผู้คนก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไป

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน อยู่ติดกับ สปป.ลาว เป็นพื้นที่ชายแดนประเทศไทยที่อยู่ใกล้โรงไฟฟ้าหงสาที่สุด ถ้าเน้นการพิจารณาเฉพาะประเด็นมลพิษสิ่งแวดล้อม มักจะเป็นการพิจารณาผลกระทบของ *ชุมชนที่อยู่ใกล้ที่สุด* คือ บ้านน้ำรีพัฒนา และบ้านน้ำช้างพัฒนา ซึ่งเป็นหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ที่มีวิถีการทำนา การปลูกข้าวกินเอง และพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ อาทิ การใช้น้ำจากภูเขา รวมทั้งมีวิถีสายสัมพันธ์แบบพี่น้องไทย-ลาว ที่มีการไปมาหาสู่ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมถึงมีระบบรับรองกันเอง เช่น การที่พี่น้องลาวเข้ามาทำงานรับจ้าง-ทำเกษตร โดยมีการรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ที่บ้านน้ำรีพัฒนา มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์การเมืองที่สำคัญ คือ ภูพยัคฆ์ ซึ่งในอดีตเป็นฐานสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตรงจุดนี้สามารถมองเห็นปล่องควันของโรงไฟฟ้าหงสาได้อย่างชัดเจน ชาวบ้านจึงตั้งคำถามว่า โรงไฟฟ้าหงสาได้สร้างความเสี่ยงอะไรกับตัวพวกเขาได้บ้าง ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและภาคการเกษตรเป็นหลัก

ถอยห่างออกมาจากชายแดน ที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบว่าสถิติ การเกิดอุบัติเหตุทางถนนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายถนนจากเดิมที่เป็น ถนนเล็ก ๆ มีเส้นทางคดเคี้ยวบนภูเขาเพื่อเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ โดยส่วนใหญ่ เป็นชาวบ้านและผู้คนท้องถิ่นใช้ในการสัญจร กลายมาเป็นถนน 4 เลน เชื่อมต่อไปยัง สปป.ลาว ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหงสา จนกระทั่งปัจจุบัน ตัวเครื่องจักรขนาดใหญ่ อุปกรณ์การก่อสร้าง รวมถึงน้ำมัน อาหาร สินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ ได้ใช้เส้นทางนี้ขนผ่านด่านห้วยโกนส่งออกไปยังเมืองหงสา รวมทั้งการเดินทางของคนไทยที่ข้ามไปทำงานในโรงไฟฟ้าฯ ร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการขยายถนนได้เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับการเดินทางของผู้คน การขนส่งสินค้า ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยว การค้าชายแดนและเศรษฐกิจ จังหวัดน่าน โดยรวม แต่ขณะเดียวกันก็เป็นประเด็นความเสี่ยงกับคนท้องถิ่นที่มักจะถูกมองข้าม

นอกจากนี้ อำเภอทุ่งช้างยังมีชื่อเสียงเรื่องการปลูกส้มสีทอง โดยเกษตรกร ได้มีการรวมกลุ่มกันปรับเปลี่ยนการปลูกจากการใช้สารเคมีสู่การปลูกแบบอินทรีย์ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จนได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่งขายให้กับห้างซูเปอร์มาร์เก็ต ชั้นนำทั้งในกรุงเทพฯ และอื่น ๆ ชาวสวนส้มเล่าว่า ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ทั้งดอกและผลส้มร่วงผิดปกติ ทำให้ผลผลิตส้มลดลงถึง 2 ใน 3 โดยไม่ทราบสาเหตุ ว่ามาจากอะไร ซึ่งนอกจากส้มแล้วยังมีผลไม้ชนิดอื่นที่เผชิญสภาวะเดียวกัน เช่น เงาะ เป็นต้น ผลผลิตจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สั่งซื้อ

ในมิติเศรษฐกิจมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในอดีตจังหวัดน่านซึ่งมีลักษณะ เป็นเมืองชายแดน ดังนั้น GDP ของจังหวัดจึงไม่สูงนัก แต่ภายหลังที่มีการสร้าง โรงไฟฟ้าหงสา พบว่า GDP ของจังหวัดเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดมาอยู่ในอันดับต้น ๆ

ของประเทศ อย่างไรก็ตามคนที่มาลงทุนในจังหวัดน่านเองต่างก็ตั้งคำถามว่าตัวเลข GDP ที่เพิ่มขึ้นมา เป็นของปลอมหรือไม่

เพราะแม้ว่าการก่อสร้างโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหินจะทำให้มีคนเข้าไปทำงานที่เมืองหงสาแน่มีคน ซึ่งสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ ทั้ง อาหาร น้ำมัน ตลอดจนเครื่องจักร อุปกรณ์ก่อสร้าง เกือบทั้งหมดถูกส่งมาจากประเทศไทยผ่านทางด่านห้วยโก๋น แต่เมื่อถามคนท้องถิ่นว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ถือเป็นโอกาสของคนท้องถิ่นที่จะได้ผลิตอาหารเพื่อส่งออกไปยังเมืองหงสา และเมืองอื่น ๆ ตามเส้นทางขนส่งสินค้าที่สามารถเชื่อมต่อไปยังจีนตอนใต้ได้หรือไม่

คำตอบคือ คนชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถผลิตสินค้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ โดยสินค้าที่ส่งออกในปัจจุบันมาจากฟาร์มขนาดใหญ่จากจังหวัดอื่น ซึ่งมีใบรับรองคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งคนในชุมชนไม่ได้มีความรู้และไม่ได้ถูกเตรียมความพร้อมทั้งเรื่องอื่น ๆ เหล่านี้ ดังกรณีที่เคยมีเหตุการณ์คนในชุมชนที่เป็นผู้เลี้ยงหมูต้องเผชิญกับราคาหมูที่ตกต่ำ ขณะที่เนื้อหมูที่มีการขนส่งผ่านจังหวัดน่านส่งออกไปยังเมืองหงสากลับเป็นเนื้อหมูที่มาจากจังหวัดอื่น

ในส่วนของ สปป.ลาว จากเมืองหงสา แต่เดิมเป็นเมืองเล็ก ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การสร้างโรงไฟฟ้าและเหมืองถ่านหิน ทำให้ต้องย้ายหมู่บ้านไปตั้งในที่ใหม่ จำนวน 4 หมู่บ้าน ภายใต้ความรับผิดชอบโครงการโรงไฟฟ้าฯ ชาวบ้านส่วนหนึ่งปรับตัวเปลี่ยนอาชีพจากทำการเกษตรมาเป็นการขับรถรับส่งพนักงาน การทอผ้าพื้นเมืองขายตามโครงการส่งเสริมอาชีพของโรงไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านที่อยู่ติดกับพื้นที่โรงไฟฟ้าแต่ไม่ได้ย้ายไปที่ใหม่ ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเช่นเดิม บางส่วนประสบปัญหา

การใช้น้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างเขื่อนเพื่อเก็บน้ำใช้สำหรับการผลิตไฟฟ้าจากเมืองหงสา ปัจจุบันเส้นทางที่เชื่อมต่อไปยังเมืองหลวงพระบาง สร้างเสร็จและเปิดให้ใช้ได้แล้ว ซึ่งการเดินทางโดยรถยนต์จากด่านห้วยโก๋น จังหวัดน่าน ข้ามไปยังเมืองเงิน เมืองหงสา และไปถึงเมืองหลวงพระบางใช้เวลาเพียง 3 ชั่วโมงโดยประมาณ เส้นทางนี้ได้ตัดผ่านชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มจากเมืองหลวงพระบางเดินทางตามเส้นทางขึ้นเหนือไปทางเมืองอุดมไซ ก็จะพบเขื่อนกั้นลำน้ำอู ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขง หมู่บ้านและพื้นที่เกษตรเดิมที่จมอยู่ใต้น้ำ รวมถึงหมู่บ้านที่ถูกโยกย้ายออกไปตั้งในพื้นที่ที่ถูกจัดสรรให้ใหม่ หากเดินทางตามเส้นทางนี้ไปเรื่อย ๆ จนถึงด่านบ่อเต็นพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศจีนตอนใต้ ระหว่างทางก็จะพบกับรถบรรทุกจากประเทศจีนจำนวนมาก วิ่งขนส่งสินค้าทางการเกษตร เช่น กล้วยหอม เป็นต้น

การเดินทางลงพื้นที่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2563 ก่อนที่แต่ละประเทศจะประกาศใช้มาตรการล็อกดาวน์ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นช่วงที่มีการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงจากจีนมายังนครหลวงเวียงจันทน์ ที่มิวิจัยได้ถามกับผู้คนในพื้นที่ว่า การมีของรถไฟความเร็วสูงนั้นเอื้อประโยชน์ต่อชาวบ้านในพื้นที่เพียงใด เช่น การเดินทางไปเวียงจันทน์และประเทศไทย ได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้คนในพื้นที่สามารถไปมาหาสู่กัน ติดต่อกันได้ง่ายยิ่งขึ้น หรือเป็นโอกาสที่บุตรหลานจะเดินทางไปศึกษาในเมืองได้สะดวกขึ้น การเข้าถึงระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำตอบของชาวบ้าน สะท้อนถึงความไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถ

เข้าถึงรถไฟความเร็วสูงได้หรือไม่ เนื่องจากข้อคำถามต่อการกำหนดราคาในการเข้าถึงบริการว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าใด

โดยสรุป การเดินทางทำให้เรามองเห็นความเชื่อมโยงและเข้าใจความเสี่ยงข้ามพรมแดนที่ไม่ได้จำกัดแค่เรื่องมลพิษสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่การเข้ามาของโรงไฟฟ้าถ่านหินหงสา นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ดังเช่น ถนนและระบบการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศ ได้เปลี่ยนจังหวัดน่าน โดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งช้าง เฉลิมพระเกียรติ จากพื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่หน้าด่านเชื่อมกับ สปป.ลาว และประเทศจีนตอนใต้ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตของคนท้องถิ่นทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อม ขณะเดียวกันคนในท้องถิ่นก็มองภาพความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ออก ไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลง และยังไม่รู้ว่าจะใช้โอกาสนี้ในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อย่างไร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจกลายเป็นความเสี่ยงได้ ถ้าหากพวกเขาไม่ได้ถูกเตรียมพร้อมหรือไม่สามารถรู้เท่าทันข้อมูลต่าง ๆ และสิ่งที่เกิดขึ้นจะทำให้พวกเขากลายเป็นเหยื่อหรือผู้ที่ตกขบวนไป

ดังนั้น โจทย์เรื่องความเสี่ยงข้ามพรมแดนจากโรงไฟฟ้าหงสาจึงไม่ใช่การมองเพียงมิติของมลพิษสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่เป็นการมองการเข้ามาของโรงไฟฟ้าหงสาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง รวมถึงมิติและประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมุ่งการให้ความสำคัญต่อวิถีของคนท้องถิ่นทั้งต่อการรับทราบการเปลี่ยนแปลงนี้ นำไปสู่การสร้างกระบวนการในการปรับตัวและเสริมสร้างขีดความสามารถในการรับมือ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ค่อนข้างมาก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

สมพร เฟ็งคำ และคณะ. (2564). ผลกระทบข้ามชาติ โครงสร้างความเหลื่อมล้ำ
กับการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืน กรณี โรงไฟฟ้าหงสา สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตย ประชาชนลาว. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.).